

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/12/2025
Identifikačné číslo spisu: 1111213838
Dátum vydania rozhodnutia: 28.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Valentová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1111213838.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. T. O., narodeného XX. C. XXXX, L., prechodným pobytom X., W. 3, právne zastúpeným ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU - JUDR. STANISLAV KAŠČÁK, s.r.o., IČO: 47245034, Vranov nad Topľou, Ulica 1. mája 1246, proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, IČO: 00151866, Bratislava, Pribinova 2, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-8C/62/2011 (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I pod č. k. 8C/62/2011-683) o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. júna 2024 č. k. 14Co/21/2023-827, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Pôvodne Okresný súd Bratislava I - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. marca 2023 č. k. 8C/62/2011-683 rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 4.000 eur do tridsiatich dní od právoplatnosti rozsudku a určil, že v prípade, že túto povinnosť nesplní, je povinná zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 8 % ročne z nezaplatenej sumy od tridsiateho prvého dňa po právoplatnosti rozsudku do zaplatenia (výrok I.) a vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok II.). Žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania o zaplatenie náhrady škody (výrok III.) a žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania o zaplatenie nemajetkovej ujmy v rozsah 100 % z priznanej sumy vo výške 4.000 eur. (výrok IV.).

1.1. Súd prvej inštancie dňa 05. novembra 2015 rozsudkom č. k. 8C/62/2011-330 žalobu zamietol dôvodiac tým, že nebola splnená prvá základná podmienka na náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., a to existencia nezákonného rozhodnutia štátneho orgánu. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca nepreukázal, že uznesenie o zastavení trestného stíhania znamená, že predchádzajúce uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia sú nezákonné. Po podanom

odvolaní zo strany žalobcu vo veci rozhodoval Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací a uznesením sp. zn. 14Co/3/2018 zo dňa 25. januára 2021 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie nesprávne posúdil (ne)splnenie základnej podmienky na vznik škody. Súd prvej inštancie s poukazom na ustálenú súdnu prax, reprezentovanú najmä rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/183/2009 skonštatoval, že v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, postúpenie veci inému orgánu, ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Z tejto právnej vety odvolací súd vyvodil záver, že aj v prípade, ak bolo po vznesení obvinenia toto zrušené s tým, že trestné konanie bolo zastavené a vec bola postúpená na priestupkové konanie, možno takéto rozhodnutie na účely zákona č. 514/2003 Z. z. považovať za nezákonné.

1.2. Súd prvej inštancie, viazaný uznesením odvolacieho súdu, vo veci opätovne konal, vykonal ďalšie dokazovanie a opätovne vo veci rozhodol.

1.3. Pokiaľ ide o priamu majetkovú škodu, ktorá mala vzniknúť v dôsledku vynúteného sťahovania žalobcu, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaného dokazovania k záveru, že sťahovanie žalobcu nebolo dôsledkom vznesenia obvinenia, keďže tomuto vzneseniu obvinenia výrazne časovo predchádzalo a navyše bolo spôsobené vážnymi problémami v manželstve žalobcu. Na základe uvedeného súd prvej inštancie žalobu v tejto časti zamietol.

1.4. Súd prvej inštancie v otázke ušlého zisku uviedol, že žalobca si v konaní pôvodne uplatnil ušlý zisk vo výške takmer 230.000 eur z dôvodu ukončenia mandátnych a pracovných zmlúv zo strany svojich zmluvných partnerov v dôsledku vzneseného obvinenia. Predmetné dôkazy vyhodnotil súd prvej inštancie ako nedôveryhodné a to vzhľadom na strojený a neprirodzený obsah výpovedí, resp. odstúpení, ako aj vzhľadom na časovú následnosť medzi uzatvorením zmlúv a ich ukončením. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie v tomto smere za preukázané, že medzi obvinením žalobcu a ušlým ziskom preukazovaným zo strany žalobcu nie je príčinná súvislosť a z tohto dôvodu nemožno žalobcovi ušlý zisk priznať.

1.5. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že uznesenie o vznesení obvinenia žalobcovi CVŠ: ORP-XXX/OdV-SK-XXXX zo dňa 25. septembra 2007 bolo v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. nezákonným, preto pristúpil k posúdeniu existencie nemajetkovej ujmy a jej výšky. Existenciu nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie mal za preukázanú závermi znaleckého posudku MUDr. T. a MUDr. T., v ktorom sa explicitne uvádza, že u žalobcu sa po začatí trestného stíhania vyvinula psychická porucha - pretrvávajúce zmeny osobnosti, na základe ktorej dochádza k zhoršeniu kvality života žalobcu vo všetkých oblastiach, jednak v osobných vzťahoch a tiež v zamestnaní. Vznik tejto nemajetkovej ujmy nespochybnila ani žalovaná. Vychádzajúc z uvedeného znaleckého posudku mal súd prvej inštancie za preukázané, že nemajetková ujma žalobcu je v príčinnej súvislosti so začatím trestného stíhania.

1.6. K otázke výšky nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie uviedol, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že u žalobcu došlo k podstatnému zásadu do jeho doterajšieho života - pred začatím trestného stíhania išlo o úspešného advokáta v krajskom meste, po jeho skončení v podstate neexistovala jeho kariéra a žil osamelým životom v hlavnom meste. Za preukázané považoval tiež, že žalobca po zastavení trestného stíhania trpel závažnými psychickými následkami. Súd prvej inštancie uviedol, že ak by išlo v prípade týchto následkov o priamy a výlučný dôsledok obvinenia v trestnom konaní, a toto obvinenie by zároveň bolo zodpovednosťou štátu, bolo by možné priznať nemajetkovú ujmu aj na hornej hranici do úvahy pripadajúcej výšky. Z vykonaného dokazovania mal zároveň za preukázané aj iné skutočnosti, ktoré majú podstatný vplyv na určenie výšky nemajetkovej ujmy, resp. na jej podstatné zníženie. Uviedol, že znaleckým posudkom bolo v konaní preukázané, že hlavnou príčinou negatívnych následkov, pociťovaných žalobcom, je rozvrat jeho osobného života. Súd prvej inštancie konštatoval, že obvinenie žalobcu sa na jeho stave podpísalo a viedlo k zhoršeniu jeho psychického stavu, zároveň však jeho problémy začali oveľa skôr a bez súvisu s jeho obvinením. Súd prvej inštancie uviedol, že rešpektuje aj záverečnú časť znaleckého posudku, v ktorej je uvedená príčinná súvislosť medzi trestným stíhaním a zhoršením psychického stavu žalobcu, no ani z tejto časti nevyplýva, že by malo ísť o výlučnú príčinu a posudková časť obsahu skutočnosti svedčiace o opaku. Obvinenie malo na stav žalobcu z vecného, ako aj z časového hľadiska iba sekundárny vplyv. Súd prvej inštancie konštatoval, že v prípade, ak v konkrétnom konaní nie je sú osobitné okolnosti odôvodňujúce priznanie vyššej výšky

nemajetkovej ujmy, pokladajú súdy za primeranú nemajetkovú ujmu v prípadoch neskôr zrušeného trestného stíhania, resp. obvinenia, sumu vo výške 1.000 až 2.000 eur za jeden rok trvajúce obvinenie. Vychádzajúc z uvedeného, súd prvej inštancie priznal žalobcovi nárok na nemajetkovú ujmu vo výške 4.000 eur.

1.7. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V časti konania o majetkovej škode dosiahla plný úspech žalovaná, no keďže žalovanej žiadne trovy v tomto konaní nevznikli, súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 CSP rozhodol, že právo na náhradu trov konania o zaplatenie náhrady škody nemá žiadna zo strán. V časti konania o nemajetkovej ujme súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP a žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania o zaplatenie nemajetkovej ujmy v rozsahu 100 % z priznanej sumy.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. júna 2024 č. k. 14Co/21/2023-827 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá, potvrdil (výrok I.); vo výroku, ktorým súd prvej inštancie priznal žalobcovi nárok na zaplatenie 4.000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol (výrok II.); vo výroku o náhrade trov konania rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie proti žalobcovi v rozsahu 100% (výrok III.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v rozsahu 100 % (výrok IV.).

2.1. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podali obe sporové strany odvolanie.

2.2. Odvolací súd po vyhodnotení odvolania podaného žalobcom (proti druhému, tretiemu a štvrtému výroku napadnutého rozsudku) dospel k záveru, že odvolanie je nedôvodné, nemajúce oporu v jeho skutkových tvrdeniach a vykonanom dokazovaní. Mal za to, že žalobca v odvolaní opakovane poukazoval na skutočnosti tvrdené už pred súdom prvej inštancie, avšak k náležitému preukázaniu jeho tvrdení nedošlo. Odvolací súd preto v žalobcom napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 CSP.

2.3. Odvolací súd s námietkou žalobcu, že za nezákonné rozhodnutie treba považovať už uznesenie o začatí trestného stíhania zo dňa 12. júna 2007 ČVS:ORP-XXX/X-JP-PO-2007, keďže už týmto došlo k jeho ohrozeniu, nesúhlasil. Rovnako nesúhlasil ani s tvrdením žalobcu, že vzhľadom na postúpenie trestnej veci z OR PZ Prešov z dôvodu vyjadrenia sa príslušníkov PZ pracujúcich na danom OR PZ o ich zaujatosti k žalobcovi, bolo už v čase začatia trestného stíhania zrejmé, že sa jedná o osobu žalobcu, a preto sa aj posudzovanie príčinnej súvislosti malo preukazovať už od daného momentu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že až uznesením o vznesení obvinenia konkrétnej osobe, kde došlo následne k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu, že skutok nie je trestným činom, došlo k zásahu do subjektívnych práv žalobcu, odôvodňujúci postup v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z.. Odvolací súd sa stotožnil tiež so záverom súdu prvej inštancie, a to, že vníma argument žalobcu, že už na základe začatia trestného stíhania si mohli tretie osoby utvoriť názor na možného páchatel'a, a to osobitne v situácii, keď išlo o trestné stíhanie vo veci spáchania zločinu týrania blízkej a zverenej osoby, avšak napriek tomu samotné začatie trestného stíhania bez obvinenia konkrétnej osoby nemôže spôsobiť akýkoľvek nárok konkrétnej osoby na náhradu škody. Vzhľadom na uvedené preto podľa odvolacieho súdu nemohla obstať ani námietka žalobcu týkajúca sa preukázania vzniku skutočnej škody, ktorú vyvodzoval z nákladov spojených s presťahovaním. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie aj pokiaľ išlo o ušlý zisk tvrdený žalobcom a konštatoval, že žalobca dôvodnosť daného nároku v súdnom konaní hodnoverným spôsobom nepreukázal.

2.4. Odvolanie žalovanej vyhodnotil odvolací súd ako dôvodné a s poukazom na § 390 CSP v zmysle § 388 CSP rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku, ktorým súdu prvej inštancie priznal žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4.000 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne z nezaplatenej sumy od tridsiateho prvého dňa po právoplatnosti rozsudku do zaplatenia, zmenil tak, že žalobu aj v tejto časti zamietol.

2.5. Žalovaná odvolanie dôvodila tým, že nemôže niesť zodpovednosť za prípadný vznik nemajetkovej ujmy v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ak takáto ujma nie je priamym a bezprostredným následkom takéhoto rozhodnutia za predpokladu, že žalobca žiadnym relevantným spôsobom v žalobe príčinnú súvislosť nepreukázal. Podľa názoru žalovanej bolo v konaní preukázané, že údajne utrpená ujma žalobcu je v priamej a bezprostrednej príčinnej súvislosti s trvalo rozvrátenými rodinnými pomermi žalobcu.

Keďže tento názor prezentoval v odôvodnení rozsudku aj súd prvej inštancie, nie je zrejmé, prečo napriek uvedenému, priznal žalobcovi nemajetkovú ujmu. Odvolací súd sa s predmetnou námietkou stotožnil a poukázal na závery súdu prvej inštancie, podľa ktorých v tomto prípade v nepomerne väčšej miere zodpovednosť nesie rozvrátené manželstvo žalobcu, resp. konanie samotnej manželky, ktorá podala trestné oznámenie. Odvolaciemu súdu preto nebolo jasné, prečo súd prvej inštancie následne priznal žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, aj keď v značne zníženej výške. V súdnom konaní žalobca náležite nepreukázal vznik nemajetkovej ujmy, ktorý by bol v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Odvolací súd preto dospel k záveru, že súd prvej inštancie pri posudzovaní práva žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy nesprávne posúdil skutočnosti tvrdené a preukazované žalobcom, z ktorých vyvodil nesprávne právne závery a tieto nedostatočne odôvodnil.

2.6. Keďže odvolací súd zmenil prvý výrok napadnutého rozsudku, rozhodol v zmysle § 396 ods. 2 CSP aj o trovách konania pred súdom prvej inštancie. Odvolací súd podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP tak rozhodol, že žalovanej vznikol nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a to v rozsahu 100 %.

2.7. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) podal voči rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. V súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľ uviedol, že (i) odvolací súd bez toho, aby akokoľvek doplnil dokazovanie, vyslovil rozsudkom zo dňa 25. 06. 2024 presne protichodný záver k svojmu prvému rozhodnutiu (uzneseniu zo dňa 25. 01. 2021). Odvolaciemu súd tiež vyčítal, že (ii) nevyzval strany, aby sa vyjadrili k možnosti použitia iných právnych predpisov na súdený prípad, ani (iii) nevykonal žiadne doplňujúce dokazovanie. Žalobca porušenie práva na spravodlivý proces identifikoval aj (iv) v porušení čl. 16 ods. 3 CSP zo strany odvolacieho súdu, ktorý o odvolaní rozhodol pre neho nepriaznivejšie ako žalobcu a zároveň stranu, ktorá tiež opravný prostriedok podala. V dovolaní akcentoval, že (v) odvolací súd zaujal voči nemu neznášavý a zaujatý postoj, ktorý má podľa dovolateľa pôvod v tom, že žalobca opakovane urgoval vydanie rozhodnutia odvolacieho súdu a počas odvolacieho konania podal v poradí tretiu ústavnú sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky týkajúcu sa priet'ahov v predmetnom súdnom konaní (iba táto bola odmietnutá). Pripomenul, že predmetné súdne konanie bolo už dvakrát predmetom ústavného prieskumu - v sp. zn. IV. ÚS 260/2021 a II. ÚS 381/2022 a v oboch prípadoch Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval priet'ahy v konaní. V podstatnom mal dovolateľ za to, že ním tvrdený neznášavý postoj odvolacieho súdu sa napokon premietol aj v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu. Dovolateľ uviedol, že takýto postoj pomsty a revanšu zo strany odvolacieho súdu je neprijateľný. Súdny sa nemôžu účastníkovi konania mstiť za to, že si zákonným spôsobom uplatňuje svoje právo.

3.2. V spojitosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ namietal, že (i) rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný, arbitrárny a nezrozumiteľný. Uvedené dôvodil tým, že odvolací súd nezodôvodnil, na základe čoho hodnotil preukázateľnosť tvrdení žalobcu, obmedzil sa len na všeobecné konštatovanie. Namietal, že nedošlo k riadnemu a zákonnému odôvodneniu, odôvodnenie bolo len formalistické, postavené účelovo asymetricky a izolovane od hodnotených jednotlivých dôkazov, pre ktoré sa odvolanie podalo. Dovolateľ mal tiež za to, že (ii) odvolací súd nesprávne vyhodnotil dôkazy (daňové priznania žalobcu, súdnoznalecké posudky, rozhodnutia Sociálnej poisťovne), ktoré až bagatelizoval. Rovnako odvolací súd nezohľadnil ani povelanie žalobcu z hľadiska dopadov nezákonného trestného stíhania a vzniknutej škody. Zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu vzhľadom dovolateľ v rozdielnom rozhodovaní súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v časti o nemajetkovej ujme. Dovolateľ následne poukázal na to, že (iii) rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Nesprávne právne posúdenie vzhľadom v tom, že odvolací súd v rozhodnutí vyvodil nesprávny a neodôvodnený právny záver a to dokonca v rozpore s predchádzajúcim vlastným konštatovaním, v zmysle ktorého za nezákonné rozhodnutie treba považovať uznesenie o vznesení obvinenia žalobcovi XXX/OdV-SK- 2007 zo dňa 25. 09. 2007. Dovolateľ uviedol, že nezákonným rozhodnutím štátu, ku ktorému nepochybne došlo, je splnený predpoklad na náhradu škody, ktorú štát týmto nezákonným rozhodnutím spôsobil. Odvolací súd na základe vykonaných

dôkazov dospel k nesprávnym právnym záverom aj v časti posúdenia skutočnosti, že hlavnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody, ušlého zisku a nemajetkovej ujmy bolo psychické ochorenie žalobcu spôsobené nezákonným trestným stíhaním a nie jeho manželské problémy. Mal za to, že predloženými dôkazmi preukázal, že náklady spojené s presťahovaním a zmenou bydliska a pracoviska boli vyvolané trestnoprávnou aktivitou OČTK vedenou voči jeho osobe. V súvislosti s nulovou výškou odškodnenia dovolateľ poukázal na odklon odvolacieho súdu od praxe dovolacieho súdu, konkrétne odkázal na uznesenie sp. zn. 4Cdo/125/2019, podľa ktorého pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie každej fyzickej osoby sudcom nesvedčí bagatelizovanie závažnosti ujmy priznávaním neprimerane nízkych resp. žiadnych náhrad a takéto rozhodovanie treba považovať za obchádzanie zákona, jeho účelu a pôsobí mnohokrát cynicky, bez citu pre elementárnu spravodlivosť alebo absencie postupu podľa pravidla, podľa ktorého „nerob druhému to, čo nechceš, aby robili tebe.“ V ďalšom odkázal aj na uznesenie dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/82/2019. Dovolateľ neformuloval v zmysle predmetného dovolacieho dôvodu žiadnu právnu otázku.

3.3. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolateľ neozrejml, v čom má spočívať ním uplatnený dovolací dôvod, teda odklonenie sa od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keďže odkázal na rozhodnutia, ktoré sa týkajú výlučne ustálenia aké rozhodnutie sa považuje za nezákonné. Uviedla, že samotná existencia nezákonného rozhodnutia nie je dôvodom pre priznanie nároku na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy. Žalovaná označila dovolanie za nedôvodné a neopodstatnené. Na základe uvedeného dovolaciemu súdu navrhla, aby ho zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) uvádza nasledovné:

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolenie podľa § 420 písm. f) CSP

10. Podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom/stranám konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. Z obsahu dovolania z dôvodu vady zmätočnosti v podstatnom ako prvé vyplýva namietanie žalobcu, že „Odvolací súd rozhodoval v tejto veci už druhýkrát, pretože úplne prvý rozsudok súdu prvej inštancie - prvý meritórny rozsudok, ktorý vydal ešte Okresný súd Bratislava I, zo dňa 05. 11. 2015, č. k. 8C/62/2011-330 bol zrušený odvolacím súdom, a to uznesením Krajského súdu v Bratislave, zo dňa 25. 01. 2021, č. k. 14Co/3/2018-374. Odvolací súd rozhodol o odvolaní podanom žalobcom tak, že odvolaniu žalobcu vyhovel, zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Po vrátení veci na opätovné rozhodnutie súdu prvej inštancie, tento prvoinštančný súd (Okresný súd Bratislava I.) rozhodol rozsudkom zo dňa 10. 03. 2023, ktorým súd čiastočne žalobe vyhovel. Následne ten istý (totožný) odvolací súd bez toho, aby akokoľvek doplnil dokazovanie, vyslovil rozsudkom zo dňa 25. 06. 2024 presne protichodný záver k svojmu prvému rozhodnutiu (uzneseniu zo dňa 25. 01. 2021). Odvolací súd nevyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k možnosti použitia iných právnych predpisov na súdený prípad, ani nevykonal žiadne doplňujúce dokazovanie.“ Podľa názoru odvolacieho súdu žalobca predmetnou námietkou v rámci dovolania podľa § 421 písm. f) CSP v zásadnom namieta porušenie princípu viazanosti odvolacieho súdu svojím skorším právnym názorom v danej veci.

15. K otázke viazanosti odvolacieho súdu svojím skorším právnym názorom v danej veci najvyšší súd podčiarkuje, že odvolací súd je pri svojom rozhodovaní vo všeobecnosti viazaný len zákonom a rozhodnutím najvyššieho súdu ako súdu vyššej inštancie (§ 455 CSP). Z uvedeného je potom zrejmé, že odvolací súd nie je viazaný svojím skorším právnym názorom v danej veci, pretože zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nemožno vyvodiť, že by odvolací súd nemohol už raz vyslovený právny názor vo veci v neskoršom odvolacom konaní zmeniť.

16. V prejednávanej veci odvolací súd, po ním nariadenom doplnení a zopakovaní dokazovania vo veci prvoinštančným súdom v štádiu po zrušení jeho rozsudku prvého v poradí, vychádzajúc zo správnych (aj úplných) skutkových záverov tohto súdu vyslovených v ostatnom rozsudku dospel k úsudku o

nesprávnom právnom posúdení veci, dovolaním napadnutým rozsudkom čiastočne zmenil predmetné rozhodnutie prvoinštančného súdu.

17. Ak potom odvolateľ namieta porušenie práva na spravodlivý proces v súvislosti s porušením princípu viazanosti súdu vlastným rozhodnutím vysloveným skôr v konaní a viazanosti súdu prvej inštancie právnym názorom odvolacieho súdu prehlada, že právo na spravodlivý proces nemožno interpretovať tak, že by znamenalo právo na priaznivé rozhodnutie vo veci bez ďalšieho. Pokiaľ súdy v konaní (po doplnení dokazovania súdom prvej inštancie) dospeli k zhodným skutkovým záverom a odvolací súdospel k inému právnomu posúdeniu, pre dovolateľa nepriaznivého (na rozdiel od právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie), nemôže dovolateľ v nepriaznivom závere konštatovať porušenie svojich základných práv, a tým potom bez potreby sa vôbec zaoberať, či k namietanému odklonu od pôvodného právneho posúdenia i skutočne došlo.

18. Žalobca tiež namietal, že odvolací súd nevyzval strany, aby sa vyjadrili k možnosti použitia iných právnych predpisov na súdený prípad, ani nevykonal žiadne doplňujúce dokazovanie.

19. V súdnej veci dokazovanie vykonal súd prvej inštancie a po vyhodnotení dôkazov rozsudkom rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 4.000 eur do tridsiatich dní od právoplatnosti rozsudku a určil, že v prípade, že túto povinnosť nesplní, je povinná zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 8 % ročne z nezaplatennej sumy od tridsiateho prvého dňa po právoplatnosti rozsudku do zaplatenia a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

20. V prejednávanej veci dokazovanie vykonával výlučne súd prvej inštancie, ktorý dôkazy aj hodnotil a ustálil skutkový stav. Odvolací súd nevykonával dokazovanie, neprehodnocoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie, nemohol teda dospieť k inému zisteniu skutkového stavu. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018).

21. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované ustanovenie je odrazom princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý tvorí súčasť princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Jeho účelom je zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, t. j. „prekvapeniu“ účastníkov konania v prípade možného iného právneho posúdenia veci odvolacím súdom bez toho, aby im bolo umožnené vyjadriť sa k použitiu iného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce (I. ÚS 736/2016). Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o odvolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojím v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnomu názoru zaujať stanovisko.

22. Aplikácia ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom však prichádza do úvahy výlučne za splnenia dvoch kumulatívnych podmienok, a to 1/ ak žalobou uplatnený procesný nárok treba posúdiť podľa celkom iného („nového“) právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ale iného jeho ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku), a 2/ ak toto iné zákonné ustanovenie je rozhodujúce pre meritórne rozhodnutie, t. j. že má byť právnym základom, pod ktorý treba subsumovať skutkový stav zistený súdom prvej inštancie (§ 383 CSP) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384 CSP). Ak nie je splnená čo i len jedna z vyššie uvedených podmienok, odvolací súd nemá povinnosť postupovať v zmysle § 382 CSP, z čoho potom

vyplýva, že jeho rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé a takýto jeho postup nemôže viesť k vade zmätočnosti a založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (porov. 3Obdo/1/2019).

23. V danom prípade odvolací súd nebol povinný postupovať podľa § 382 CSP a vyzývať strany na vyjadrenie k možnému použitiu iného ustanovenia právneho predpisu, pretože odvolací súd žalobou uplatnený nárok právne neposúdil podľa takého ustanovenia právneho predpisu, ktoré by pri doterajšom rozhodovaní vo veci nebolo použité. Súdny oboch nižších inštancií na prejednávajúcu vec aplikovali totožné zákonné ustanovenia právneho predpisu, ktoré však odlišne interpretovali, čo malo za následok vyvodenie odlišného právneho záveru v otázke dôvodnosti uplatneného nároku. V danom prípade odvolací súd nepoužil žiadne „nové“ ustanovenie právneho predpisu, ktoré by doteraz nebolo v konaní použité, resp. ku ktorému by strany nemali možnosť v doterajšom priebehu konania zaujať svoje stanovisko. A napokon dovolateľ ani netvrdil, že by v merite veci bolo odvolacím súdom aplikované iné ustanovenie, než aké už bolo aplikované súdom prvej inštancie.

24. Ohľadne žalobcom namietaného nevykonania dokazovania odvolacím súdom dovolací súd upriamuje pozornosť na ustanovenie § 384 ods. 2 a 3 CSP.

25. Podľa § 384 ods. 2 a 3 CSP odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich napriek návrhu strany nevykonala prvá inštancia, a tiež za podmienok podľa § 366 CSP (a/ ak sa týkajú procesných podmienok, b/ ak sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c/ ak má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, d/ ak ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie). O tom, či je potrebné vo veci zopakovať alebo doplniť dokazovanie, rozhoduje výhradne odvolací súd. V danom prípade odvolací súd nepovažoval za potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie na zistenie skutkového stavu veci.

26. Dovolateľ v dovolaní následne namietal, že odvolací súd de facto rozhodol v jeho neprospech ako odvolateľa v rozpore s čl. 16 ods. 3 CSP. Zdôraznil pritom, že ak Civilný sporový poriadok explicitne stanovuje, že v konaní o opravnom prostriedku nemôže byť rozhodnuté nepriaznivejšie pre stranu, ktorá opravný prostriedok uplatnila, tak odvolací súd presne tento právny predpis porušil.

27. Civilný proces je ovládaný zásadou dispozičnou a zásadou prejednávacou. Na posúdenie zásady zákazu reformácie in peius má význam zásada dispozičná, ktorá vymedzuje, kto rozhoduje o začatí konania a vymedzení jeho predmetu. Dispozičná zásada býva označovaná aj ako návrhový princíp. Je tým vyjadrené, že bez návrhu vo forme žaloby nemôže byť civilné sporné konanie začaté a že žalobou je tiež vymedzený predmet sporu, ktorým je súd viazaný. Panstvo strán sa prejavuje aj v rade možností konaní alebo jeho predmetom disponovať. Žalobca môže vziať žalobu späť alebo ju môže zmeniť. Žalovaný môže uznať žalobou uplatnený nárok. Obe strany môžu uzavrieť zmier, a tým privodiť ukončenie konania, alebo každá z nich môže podávať opravné prostriedky. Dispozičný či návrhový princíp by mal platiť aj pre odvolacie konanie. Jeho začatie by opäť malo byť v rukách strán, a tiež len na dovolaní by malo závisieť vymedzenie predmetu odvolacieho konania. Ten je daný rozsahom dovolania, odvolacími dôvodmi a odvolacím návrhom.

28. Z dispozičnej zásady vyplýva aj zákaz reformácie in peius. Reformatio in peius je chápaná ako zmena k horšiemu v právnom postavení procesnej strany, ktorá nastala v konaní o opravnom prostriedku v dôsledku jeho vlastnej procesnej aktivity. Zákaz popísanej zmeny k horšiemu v opravných konaniach je prejavom dispozičnej zásady. Tento zákaz je adresovaný súdu, ktorý by inak bol v rámci konania o opravnom prostriedku oprávnený spôsobiť zmenu procesného postavenia určitej strany sporu k horšiemu (porovnaj napr. Macur, J. Reformácia in peius v občianskom súdnom konaní. č. 5, s. 442). Zákaz zmeny k horšiemu sa v konaní prejavuje v tom, že strana, ktorá využila opravný prostriedok, nemôže mať v dôsledku rozhodnutia opravného súdu horšie postavenie, než aké jej priznávalo napadnuté rozhodnutie, t. j. prvoinštančné rozhodnutie nesmie odvolací súd zmeniť na ťarchu odvolateľa. Ak obe strany podali odvolanie, rozhodnutie odvolacieho súdu sa môže pohybovať iba v rámci vymedzenom odvolaniami oboch strán. V tejto situácii môže dôjsť k zmene k horšiemu, nie však na základe dovolania

toho, ku ktorého ľarchu zmena ide, ale preto, že sa odvolala aj protistrana.

29. V Civilnom sporovom poriadku je zákaz reformationis in peius výslovne vyjadrený v článku 16 ods. 3. Výnimku zo zákazu zmeny k horšiemu predstavujú len konania ovládané zásadou oficiality, v danej veci ale ide o konanie, ktoré je pojaté ako sporné konanie a nie je ako také ovládané zásadou oficiality. Dispozičný či návrhový princíp platí aj pre odvolacie konanie. Jeho začatie by opäť malo byť v rukách strán, a tiež len na odvolaní by malo závisieť vymedzenie predmetu odvolacieho konania. Uplatnenie zákazu reformácie in peius sa úplne nekryje so zákazom preskúmať tú časť rozhodnutia, ktorá už nadobudla právoplatnosť, ale je širšia. Zodpovedá totiž dispozičnému (návrhovému) charakteru civilného sporného procesu a vôbec zmyslu opravných prostriedkov, aby odvolacie konanie nebolo vydávané za všestrannú kontrolu správnosti prvoinštančného rozhodnutia vykonávanú odvolacím súdom z úradnej povinnosti, ale aby sa zameralo na posúdenie dôvodnosti odvolania z hľadiska toho, kto odvolanie podal. Z opačného pohľadu povedané, ak je protistrana s výsledkom konania spokojná, a preto ani odvolanie nepodala, nie je potrebné vnucovať jej ešte lepší výsledok konania, než ktorý dosiahla, a ktorý nenapádala.

30. Z uvedeného objasnenia zmyslu a účelu zákazu reformácie in peius potom vyplýva, že i odvolací súd pri úvahe ohľadom spôsobu vysporiadania hmotnoprávneho pomeru strán musí rešpektovať to, že jedna zo strán spôsob vysporiadania zvolený súdom prvej inštancie nenamieta, a preto pre jej protistranu, ktorá podala odvolanie, nemôže odvolacie konanie skončiť horšie, než ako sa podáva z prvoinštančného rozsudku.

31. V posudzovanom prípade žalobca v rámci dovolacej argumentácie podľa § 420 písm. f) CSP namieta postup odvolacieho súdu zmenou výroku rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bol žalovaný zaviazaný zaplatiť mu sumu 4.000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, na zamietnutie žaloby v tejto časti, čím odvolací súd podľa dovolateľa de facto rozhodol v jeho neprospech ako odvolateľa. Rozhodujúcou pre posúdenie danej dovolacej námietky bola skutočnosť, že žalobca, ktorý sa žalobou domáhal priznania celkovej sumy 3.970.563,04 eura s príslušenstvom, bol úspešný pred prvoinštančným súdom len čiastočne v rozsahu sumy 4.000 eur, vo zvyšnej časti súd žalobu zamietol a nebol jediný kto podal odvolanie proti rozsudku, odvolanie podala aj žalovaná strana. Ak obe strany podali odvolanie, rozhodnutie odvolacieho súdu sa môže pohybovať iba v rámci vymedzenom odvolaniami oboch strán.

32. V pomeroch prejednávanej veci vo vzťahu k danej dovolacej argumentácii je potrebné determinovať, že v konaní o opravnom prostriedku žalobcu, ktorý napadol zamietajúci výrok prvoinštančného rozsudku, potvrdením tohto zamietajúceho výroku odvolacím súdom nemohlo dôjsť pre neho k nepriaznivejšiemu rozhodnutiu, pretože bolo rozhodnuté rovnako. K rozhodnutiu v neprospech žalobcu došlo iba zmenou vyhovujúceho výroku rozsudku súdu prvej inštancie zamietnutím žaloby odvolacím súdom i v rozsahu sumy 4.000 eur, stalo sa tak ale na základe odvolania žalovaného, nie žalobcu. V tejto situácii preto k zmene k horšiemu dôjsť mohlo, nie však na základe odvolania žalobcu t. j. toho, ku ktorého ľarchu zmena ide, ale preto, že sa odvolal aj žalovaný (protistrana).

33. Inak vysvetlené, ak by bol napadnutý iba nevyhovujúci výrok, vo vyhovujúcej časti rozsudku prvoinštančného súdu (v rozsahu priznania sumy 4.000 eur) by sa rozhodnutie stalo právoplatným, odkladný účinok právoplatnosti rozhodnutia by sa dotkol len ostatnej časti žalobou uplatneného nároku, t. j. časti v rozsahu zamietnutia žaloby. Pokiaľ by odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu v plnom rozsahu zamietal (prípadne by ju zamietol aj v časti zasahujúcej do priznanej sumy 4.000 eur), vtedy by zaťažil konanie zmätočnosťou vadou, pretože by zasiahol do tej časti prvoinštančného rozsudku, ktorá nebola napadnutá žiadnym odvolaním. Aj keby odvolací súd dospel k záveru, že žaloba je neodôvodnená vo väčšom rozsahu než čo do napadnutého zamietajúceho rozsahu, nemohlo by odvolacie konanie skončiť inak ako potvrdením prvoinštančného rozsudku len vo vzťahu k napadnutému zamietajúcejmu výroku, vyhovujúcej časti by sa dotknúť už nemohol. Opísaný nesprávny postup by znamenal nielen narušenie čiastočnej právoplatnosti, ale aj porušenie zákazu zmeny k horšiemu (reformatio in peius). To znamená, ako už bolo uvedené, že odvolací súd nesmie napadnutý rozsudok zmeniť v neprospech odvolateľa. To samozrejme platí len v prípade, ak žalovaný nepodá

odvolanie aj voči vyhovujúcej časti rozsudku (čo do rozsahu priznanej sumy 4.000 eur, t. j. napadne celý rozsudok), pretože v takom prípade je možnosť zmeny prvoinštančného rozsudku otvorená v oboch smeroch, čo bol práve prejednávany prípad.

34. Žalobca dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP ako posledné vyvodzoval porušenie zákona aj z neznášanlivého a zaujatého postoja odvolacieho súdu voči nemu, čím sa mu odvolací súd mal takto pomstiť za to, že opakovane urgoval vydanie rozhodnutia odvolacieho súdu. Upriamil pozornosť na postupných 5 žiadostí (urgencií) v odvolacom konaní, ktorými sa snažil dosiahnuť vydanie rozhodnutia. Zdôraznil, že žiadosti boli veľmi úctivé a vždy prednášané v rovine prosby. Obrátil sa aj na predsedu Krajského súdu v Bratislave, ktorý v mu oznámil, že nezistil nečinnosť v odvolacom konaní, čomu nasledovalo nariadenia pojednávania, na ktorom bolo vykonané verejné vyhlásenie rozsudku, ktorým sa mu odvolací súd „dokonale pomstil“ za jeho „súd otravujúce“ dobiedzanie tak, že mu nielenže nič navyše nepriznal, ale zmenil (a zamietol) aj sumu náhrady, ktorá mu už súdom prvej inštancie bola priznaná, a vzal mu aj právo na náhradu trov konania. Takýto postoj žalobca považoval za pomstu a revanš, ktorý je zo strany odvolacieho súdu neprijateľný.

35. Vychádzajúc z konštatovaného v predchádzajúcom bode, podľa dovolacieho súdu možno uzavrieť, že ak žalobca mal v úmysle danou námietkou uplatniť dovolací dôvod podľa § 420 písm. e) CSP (rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd), čo dovolací súd len dedukuje ako možnosť, tento kvalifikovaným spôsobom v súlade s § 431 ods. 1 CSP nevymedzil, t. j. neuviedol, v čom konkrétnom spočívala vytýkaná vada.

36. Zásadne len nad rámec veci dovolací súd akcentuje, že strana sporu, ktorá navrhuje vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci, musí ohľadne každého sudcu, ktorého zaujatosť namieta, uviesť úplne konkrétne skutočnosti, pre ktoré sa domnieva, že je z prejednávania a rozhodovania vylúčený. Prosté subjektívne pocity strany sporu nemôžu viesť - samy o sebe - k vylúčeniu konkrétneho sudcu. Vždy tu totiž existuje okrem iného aj legitímny záujem protistrany, aby nebola odňatá svojmu zákonnému sudcovi, ktorý musí byť schopný rozhodovať nezaujato, nestranne a spravodlivo. Vzťah sudcu k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní by musel nadobudnúť mimoriadnu povahu a intenzitu, aby objektívne mohol spôsobiť ich zaujatosť. I keď rôzne sťažnosti, či urgencie môžu vzbudiť určitú nevôľu sudcu, avšak vzhľadom na to, že takéto skutočnosti sú obvyklou súčasťou práce sudcov, nemožno nimi spravidla založiť dostatočne intenzívny negatívny vzťah k stranám sporu, príp. ich zástupcom.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

37. Dovolací súd vo vzťahu k označenému dovolaciemu dôvodu zdôrazňuje, že ustanovenie § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Uvedené ustanovenie je nutné vykladať v súvislosti s § 421 ods. 1 CSP zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd buď odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

38. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevyvedie právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku

(napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarca túto povinnosť ukladá dovolateľovi.

39. V preskúmvanej veci podľa názoru dovolacieho súdu žalobca zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) sa vyššie uvedenými kritériami pre náležité uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP neriadil, keď zodpovedajúcim spôsobom nevymedzil nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, tak ako to predpokladá ustanovenie § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 ods. 1 tohto právneho predpisu. Dovolateľ riadne nenaformuloval a nepomenoval právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pokiaľ ide o uplatnený dovolací dôvod § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ani neoznačil rozhodnutia dovolacieho súdu, od ktorých sa pri riešení danej otázky odklonil. Dovolateľ sa pri definovaní nesprávneho právneho posúdenia veci obmedzil na všeobecné konštatácie, že „odvolací súd nesprávne právne posúdil“, „rozhodnutie odvolacieho súdu napadnuté týmto dovolaním spočíva na zjavne chybných a nesprávnych skutkových záveroch, ktoré sú v rozpore s inými dostupnými dôkazmi, ktorými sa odvolací súd vôbec nezaoberal“, či „rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne a vychádzajúce zo zjavne chybných skutkových záverov“, alebo „týmto postupom je priamo poškodený žalobca, ktorý všetky svoje tvrdenia v konaní pred súdom prvej inštancie preukázal, ale odvolací súd ich bez akéhokoľvek doplnenia dokazovania poprel a označil za nepreukázané“, tiež „v texte dovolania spomínaná početná judikatúra predstavuje odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ a pod.. Takéto nejednoznačné, až abstraktné odôvodnenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP nemôže podľa názoru dovolacieho súdu cez prizmu ustanovenia § 432 ods. 2 CSP obstáť bez toho, aby bola znevýhodnená procesná protistrana.

40. Dovolateľ jasne a zrozumiteľne nenastolil právne posúdenie veci, ktoré pokladal za nesprávne, neuviedol, v čom má spočívať táto nesprávnosť a nekonkretizoval, ako by mala byť eventuálna právna otázka správne riešená odvolacím súdom. Navyše, vzhľadom na skutkovú povahu prevažnej väčšiny dovolacích námietok je potrebné zdôrazniť, že dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ku ktorým dospeli súdy nižších inštancií a na ktorých je založené napadnuté alebo jemu predchádzajúce rozhodnutie, ani prostriedkom určeným na prehodnotenie vykonaného dokazovania. Naopak dovolací súd je podľa § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie nemožno založiť na spochybňovaní skutkových záverov súdov nižších inštancií na základe tvrdeného nesprávneho vyhodnotenia dôkazov, ani na nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku, čo pritom v posudzovanom prípade tvorilo jadro podaného dovolania. Prelomenie stavu právnej istoty nastolenej právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu konštatovaním prípustnosti dovolania v danom prípade teda neprichádzalo do úvahy.

41. Relevantný je v tomto smere aj judikovaný právny záver ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 172/03), v zmysle ktorého „ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na to základe ho prípade zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane“. Aj z ďalších rozhodnutí ústavného súdu (napr. nálezy sp. zn. I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019) vyplýva požiadavka na náležité posúdenie dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti - „pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzí právnu otázku, je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale druhej strane nesmie ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu právnej otázky“. V tomto kontexte aj ústavný súd vyžaduje, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto, aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť; preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej

otázky. V náleze I. ÚS 51/2020 ústavný súd výslovne uviedol, že „povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom.“.

42. Okrem toho, pri skúmaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Pokiaľ teda dovolateľ v dovolaní bez ďalšieho citoval rozhodnutia najvyššieho súdu ako aj súdu ústavného, učinila tak bez toho, aby z dovolania bolo zrejmé zadefinovanie väzby označeného rozhodnutia najvyššieho súdu na konkrétne nesprávnosti, ktoré žalobca eventuálne videl v rozhodnutí odvolacieho súdu.

43. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu v časti, v ktorej namietal vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

44. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania najvyšší súd zásadne neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP), v tomto prípade sa však žiada urobiť výnimku a uviesť, že dôvodom nepriznania náhrady trov dovolacieho konania žalovanej za cenu ustúpenia od dvojfázového modelu rozhodovania predpokladaného platnou úpravou, tu porovnaj § 262 CSP), bolo to, že žalovanej z procesného hľadiska úspešnej v tomto konaní preukázateľne žiadne trovy nevznikli a rozhodovanie za takejto situácie najskôr o nároku a potom o výške náhrady by bolo v rozpore s princípom procesnej ekonomiky (tu porovnaj tiež čl. 17 Základných princípov CSP a R 72/2018).

45. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.